

Külföldi publikációkból

A nevelőotthon a Német Szövetségi Köztársaság ifjúságvédelmi rendszerében

A törvénykezés kerete, melyben a nevelőotthoni nevelés is megjelenik, az új gyermek- és ifjúságvédelmi valamint a gondozási törvény.

Ez tulajdonképpen a „Szociális Törvénykönyv” egy része, melyben a szociális törvény különböző területeinek összefoglalása található. A Szociális Törvénykönyv többek között a képzési támogatást, munkaügyi támogatást, társadalmi biztosítást, családi pótlékot, valamint a törvényi komplexust tartalmazza:

- szociális- és fogyatékosoknak nyújtott segítség,
- gyermek- és ifjúságvédelem.

Az új gyermek- és ifjúságvédelmi törvény a nevelési problémákkal küzdő szülőknek nyújtott segítség egy formája

Az új gyermek- és ifjúságvédelmi törvény 1991 januárjától van érvényben. Elődjét „ifjúságléti törvény”-nek hívták. Ez a törvény tulajdonképpen a gyermekek jólétét volt hivatva biztosítani annak érdekében, hogy a törvényileg garantált nevelési esélyt megkapja. Ennek megfelelően abban az esetben, ha a nevelésre jogosult személy, többnyire a szülő, valamilye nyilvánvaló nevelési hibát követett el, az államnak ez a törvény beavatkozási jogot biztosított. Ebben az értelemben az elmúlt években jelentős változás következett be, amely a jelenleg érvényes gyermek- és ifjúságvédelmi törvényben csapódik le.

A gyermek- és ifjúságvédelmi törvény úgy működik, mint

- egy szociális háló államilag garantált szolgáltatása, amelyet a szülők igénybe vehetnek, amennyiben a család vagy a gyerekek miatt túlterheltek érzik magukat,
- egy segítség az önsegélyezéshez. A szülői nevelési önkénybe való beavatkozás már nem olyan egyszerű az állam miatt. Ehhez legalábbis egy gyámügyi bírósági határozatra van szükség. Minden szabályzat a szülőnek nyújtott törvényi segítségként értelmezhető, hogy nevelési feladatainak eleget tudjanak tenni. Ehhez találhatók a törvényben különböző ajánlatok, melyek mind azt a célt szolgálják, hogy a szülők újra képesek legyenek a nevelésre.

Az új ifjúságvédelmi törvény nevelési segítségnyújtási kínálatának katalógusa:

A segítségnyújtási kínálatok katalógusa a tisztán ambuláns intézkedéseken túl, a részben állandó segítségeken keresztül a gyermek kihelyezési lehetőségeinek széles palettáját is magában foglalja.

Az ambuláns segítségnyújtási formák részét képezik a „nevelési tanácsadók”, „szociálpedagógiai családsegítők”. A családoknak lehetőségük van arra, hogy a tanácsadóhelyeket felkeressék, ill. hogy a családsegítők menjenek ki a családokhoz; a napköziotthonos nevelés és a napos csoportokban történő nevelés, valamint a napos gondozás részben állandó kínálatként felvételt nyert az új törvénybe (a gyerekeket napközben, ill. az iskola után délután nevelőszülők vagy hivatásos nevelők gondozzák, majd este a gyerekek hazatérnek családjukhoz); segítségnyújtási eszközként a családon kívüli nevelést szolgálják a hetes- és teljes időre szóló gondozási formák, valamint a nevelőotthoni nevelés és egyéb gondozott lakóformák.

A családi közelség jelentősége a köznevelési segítségnyújtásban

Mint ahogy már említettük, az egész törvénykezési apparátusnak feladata, hogy a szülőknek, ill. a családoknak nevelési feladatuk tudatosításában segítségükre legyenek. A család az NSZK-ban előkelő helyen van a ranglétrán; mint mindig, a társadalom csírájaként értelmezik. A nevelési segítségnyújtásnak pedig az a feladata, hogy a szülőket ezen feladat ellátásában segítse. Ezért a nevelőotthoni nevelést, mint az NSZK egész köznevelési segítségnyújtását időleges „családtámogató eszközként” lehet értékelni. Legfőbb feladata ezért, bizonyos idő elteltével a gyermeknek újra a vérszerinti családjába való visszavezetése.

Azokban az esetekben, amikor ez nem lehetséges, meg kell próbálni a gyermeket egy másik családban elhelyezni (nevelőszülők). Csak amennyiben az sem lehetséges, veszi át a nevelés és a társadalomba való visszavezetés szerepét a nevelőotthon. Ehhez keres a nevelőotthon a fiatalok számára specifikus gondozási formákat. Specifikus ifjúsági lakócsoporthoz, szociálpedagógiai gondozás igénybevétele a nevelőotthontól bérelt szobában és olyan önálló fiatalok utógondozása, akik már önálló lakással rendelkeznek a fiatalok és fiatal felnőttek utógondozása mind azon gondozási repertoárhoz tartozik, melyet az otthonok kínálnak fel.

Állami nevelési segítségnyújtás – az államnak olyan feladata, melyre jogigény vonatkozik

A társadalmi nevelési segítség és ezzel együtt a nevelőotthoni nevelés is részét képezi államunk szociális feladatának.

Az a fórum, melyen ilyen szolgáltatási ajánlatokat megvitatnak, az ifjúságvédelmi bizottság. Az NSZK minden tartományi kerületében, ill. minden nagyobb városában található ilyen szakmai bizottság. Továbbá minden szövetségi tartománynak kell tartományi ifjúságvédelmi bizottsággal rendelkeznie. Ezen bizottságokban tanácskozzák meg és hoznak döntést afelől, hogy az ajánlatok közül az illetékes ifjúsági hivatal melyik ajánlatot fogadja el és támogatja anyagilag.

A köznevelési segítségnyújtási intézkedéseket államunk szociális költségvetése finanszírozza, akár szövetségi tartományi vagy kommunális eszközökből. A közteherviselő, az anyagi eszközöknek a tartományi kormány, a kerületi vezetés vagy a helyi hivatalok számára történő leosztása révén fizeti az ún. gondozási díjat, amely a gyermekek és fiatalok összes gondozási költségeit magába foglalja (személyi költségek, lakás, életfenntartási költségek, egyéb kiadás). Ezáltal a gondozási feladatokat ellátó intézmények anyagilag biztos körülmények között vannak.

A nevelésre jogosult számára olyan összegű anyagi részvételt követelnek, ami akkor jönne létre, ha a gyermek továbbra is a szüleinél élne (az ún. házi megtakarítások).

A társadalmi szervezetek és az ún. „szubszidiaritási alapelv”

A nevelőotthoni nevelést alapjában véve elsősorban a társadalmi szervezetek végzik. Egyházi és egyéb jóléti szövetségek otthonokat építenek, szerelnek fel, és egyéni felelősségükre finanszírozzák a fent említett gondozási díjat. Közben érvényben van az ún. „szubszidiaritási alapelv”. Azaz, a közteherviselőket kötelezték, hogy a területen szükséges nevelési szolgáltatások megvalósítását a társadalmi szervezeteknek átengedjék, amennyiben ilyen szervezet adódnék. Amennyiben nincsen ilyen szervezet, úgy az állami költségviselőnek kell a szükséges segítséget biztosítania.

Állami kontrollfunkció a köznevelésben

A nevelőotthoni nevelést, mint az állam kötelező nevelési feladatát gyakorlatilag társadalmi szervezetek végzik, de állami szervek felügyelete alatt. A költségviselőkön kívül, akik a valóban elvégzett nevelési munkát rendszeres időközönként felülvizsgálják, és adott esetben rákérdeznek, létezik az NSZK-ban az ún. „nevelőotthoni felügyelet”. Minden tartománynak kötelessége egy nevelőotthoni felügyeleti hatóság létrehozása, amely a nevelőotthoni munkát felügyeli, s biztosítja, hogy a gyermek- és ifjúságvédelmi törvény keretein belül a gyermek jólétét.

BHP Informationen 4192.
Josef Menges
(Fordította: Székely Ágnes)